

СЕКЦІЯ 1 – СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ І ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА. СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

UDC 338.43:63(8)

Drebot Oksana, Doctor of Economics Sciences,
Professor, Academician of NAAS

Institute of Agroecology and Environmental
Management of NAAS (Kyiv, Ukraine)

Vysochanska Mariya, Doctor of Economic
Sciences, Senior Researcher

Institute of Agroecology and Environmental
Management of NAAS (Kyiv, Ukraine)

Sakhnatska Liudmyla

Candidate of Economic Science, Associate Professor
Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)

**ECONOMIC CONDITION AND DEVELOPMENT PROSPECTS
OF BEEKEEPING IN UKRAINE**

Abstract. Currently, the economic state of the development of beekeeping in Ukraine can be characterized as potentially promising, but with great challenges and problems. It is substantiated that the development of beekeeping in the country requires significant investments, as well as state support in terms of creating favorable conditions for the development of this industry. In particular, it can be support in the field of scientific research, use of the latest technologies, professional development, etc.

Key words: beekeeping, export, economic efficiency, natural environment, agricultural sector.

Today, beekeeping in Ukraine is an important branch of agriculture that has a high potential for further development. Ukraine is one of the largest producers of honey in the world and has significant export potential. However, certain challenges stand in the way of development, in particular the decline of the bee population due to diseases and environmental pollution. Therefore, for the further successful development of the industry, it is necessary to implement measures to support beekeepers and improve the quality of honey, as well as reduce the negative impact on the environment.

Ukraine is one of the leading countries in the world with developed beekeeping. Its development was ensured by appropriate natural and climatic conditions, the abundance of honey bees in the forests, meadows and steppes, which contributed to the production of high-quality honey of various botanical varieties and other valuable bee nest products. Ukraine occupies an advantageous geographical position, which makes it expedient to develop beekeeping on a scale that allows producing products not only to meet domestic demand, but also for export. Another factor of the achieved progress was the active search of domestic scientists and specialists in the direction of development and implementation of effective methods of breeding local bee populations [1].

The study of possible ways of accelerated development of the beekeeping industry and the formation of the market for its products is now becoming a priority. First of all, there is no scientifically based mechanism for the formation and functioning of the market for beekeeping products. Issues of the development of market relations between producers, processors and sellers of beekeeping products have not been investigated. There is far from enough information on the economic efficiency of production of beekeeping products. This situation makes it necessary to carry out research on improving the efficiency of their interaction in the direction of the formation of the market for beekeeping products with the aim of increasing labor productivity in the beekeeping industry and more fully meeting the needs of its products [2-6].

However, as a result of organizational and structural changes in the agricultural sector in recent years, in beekeeping, as in many other branches of agricultural production, there is a negative tendency to reduce the number of bee families and decrease their productivity. Despite this, Ukraine is among the five leading countries in the world with developed beekeeping. This industry plays an important role in the country's economy and ensures the production of honey, wax, pollen, propolis, royal jelly, bee venom, pollination of entomophilous crops [7-8]. Large areas of honey-bearing lands, favorable climatic conditions, thousands of years of experience in keeping bees, highly productive breeding potential of bees testify to the possibility of further development and effective functioning of the industry [9-11].

According to experts, the development of beekeeping in Ukraine has prospects, especially in the context of growing demand for natural and healthy products. However, in order to achieve these prospects, it is necessary to ensure market stability and effective management of the industry.

According to the State Statistics Service of Ukraine, more than 4 million bee families were registered in Ukraine in 2020, which is 3.7% less than in 2019. However, the total volume of honey production for the year increased by 7.8% and amounted to more than 87 thousand tons.

In recent years, there has been an increase in demand for honey as an environmentally friendly food product in Ukraine. In the conditions of rising honey prices in the world, Ukrainian honey producers have the opportunity to increase the export of products. According to the State Customs Service, in 2020 Ukraine exported honey worth more than 40 million dollars.

However, beekeeping is a rather complex and risky business. Many factors can affect honey production, such as climatic conditions, bee diseases, plant productivity, etc. In addition, Ukraine has a number of problems related to insufficient infrastructure for honey processing and storage, as well as insufficient financial and scientific and technical support of the industry.

However, beekeeping faces economic challenges, such as the high cost of keeping bees, the instability of the market for honey and other bee products, and the decline of bees due to disease and environmental pollution.

To improve the economic condition of beekeeping in Ukraine, it is necessary to promote the development of local markets for the sale of honey and other bee products, to ensure the appropriate level of support for bee keeping, and to implement measures to popularize the consumption of honey and other bee products. It is also necessary to control the use of pesticides and other chemicals that can have a harmful effect on bees and pollute the environment.

LITERATURE

1. Алексеенко Ф.М., Ревенок В.А., Чепурко М.А. Справочник по болезням и вредителям пчел. К.: Урожай, 1991. 240 с.
2. Чехов С.А. Про напрямки маркетингових досліджень у вивченні ринку сільськогосподарської продукції: Збір. статей і монографій «Таврійський науковий вісник». 1997. Вип. 4. С. 135–139.
3. Чехов С.А. Проблеми і перспективи розвитку бджільництва в Україні. *Вісник аграрної науки*. 2000. № 6. С. 79–80.
4. Чехов С.А. Продукція бджільництва: Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків України / За ред. О.М. Шпичака. К.: ІАЕ, 2000. С. 210–218.
5. Чехов С.А. Роль бджільництва у підвищенні врожайності ентомофільних сільськогосподарських культур. *Вісник аграрної науки*. 2001. № 3. С. 77–78.
6. Чехов С.А. Витрати, ефективність виробництва та реалізації продукції бджільництва в особистих підсобних господарствах населення: Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання: Кол. монографія у двох томах / за ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. К.: ІАЕ, 2001. Т. 1. С. 771–772.
7. Білик Е.В. Великий сучасний довідник бджоляра: 15 000 корисних порад досвідчених пасічників для початківців та професіоналів Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО». 2005. 528 с.
8. Вакуленко В.Л. Основні суб'єкти аграрного ринку України в сучасних умовах [Текст]: Зб. наук. пр. Луганського нац. аграр. ун-ту. Луганськ: Вид-во ЛНАУ, 2006. № 62 (85). С. 147–150.
9. Вакуленко Л.Л. Експорт та імпорт меду натурального та іншої сільськогосподарської продукції: сучасний стан і проблеми. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. Миколаїв, 2007. Вип. 2 (40). С. 79–86.

10. Вакуленко Л.Л. Теоретичні основи аналізу ринку меду натурального: Зб. наук. пр. Херсонського держ. аграр. ун-ту. *Таврійський наук. вісник*. Херсон, 2008. Вип. 58. С. 231–237.

11. Гриник С. Екологічні аспекти виробництва продуктів бджільництва. Український пасічник. 2008. № 7. С. 33–37.

УДК 332.1:502.131.1

Боголюбов В.М., д. пед. наук, професор,
професор кафедри загальної екології,
радіобіології та безпеки життєдіяльності

Пустова С.О., асистент кафедри загальної
екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності
Національний університет біоресурсів і
природокористування України

ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація. В роботі проаналізовано законодавчу базу системи освіти України в контексті імплементації принципів освіти для сталого розвитку. Встановлено, що державні стандарти вищої і середньої освіти включають загальні компетентності щодо розуміння необхідності переходу суспільства до сталого розвитку, що є особливо актуальним у період післявоєнного відновлення і модернізації економіки України.

Ключові слова: система освіти, принципи сталого розвитку, стандарти.

Постановка проблеми. Ще у листопаді 2014 р. на Всесвітній конференції з освіти для сталого розвитку (ОСР) була прийнята Глобальна програма дій (ГПД) з освіти для сталого розвитку. ГПД рекомендує включати головні принципи сталого розвитку в усі освітні програми, а також у національні та галузеві стандарти освіти [1]. ГПД також зобов'язує забезпечувати перепідготовку професорсько-викладацького складу для усвідомлення викладачами необхідності формування у студентів різних спеціальностей і напрямів підготовки компетентностей в галузі сталого розвитку.

Проблема полягає в тому, що Україна є однією з небагатьох країн Європи, яка й досі немає затвердженої на рівні парламенту національної стратегії сталого розвитку. Метою даної роботи є оцінювання можливостей і шляхів формування компетентностей в галузі сталого розвитку при викладанні природничих, технічних, економічних та соціально-гуманітарних дисциплін починаючи з середньої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закон України "Про освіту" враховує рекомендації ГПД і визначає метою освіти, зокрема, й "...підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України" [5]. Відповідно до цих положень Закону "Про освіту" державна політика у сфері вищої освіти також враховує необхідність сприяти переходу суспільства до сталого розвитку [4]. Враховуючи Указ президента України від 30 вересня 2019 року про Цілі сталого розвитку Україна-2030 [9] необхідно в освітні програми всіх спеціальностей включати проблематику подолання бідності (цілі 1 і 2) та доступу до чистої води і санітарії (ціль 6), питання створення соціально-економічного потенціалу протидії техногенним і природним катастрофам (ціль 9), впровадження в суспільстві принципів сталого споживання і виробництва (ціль 12), проблематику змін клімату (ціль 13), а також небезпеки від втрати біорізноманіття (ціль 15).

Незважаючи на те, що ГПД зобов'язує університети включати головні принципи ОСР не тільки в освітні програми підготовки майбутніх фахівців але й забезпечувати перепідготовку вчителів для формування в учнів компетентностей в галузі сталого розвитку.

Аналіз законодавства України свідчить, що в системі освіти України вже імплементовані головні концептуальні засади освіти для сталого розвитку, затверджені нові стандарти не тільки вищої освіти [6], але й базової середньої освіти, які містять загальну компетентність, що передбачає набуття майбутніми фахівцями здатності розуміти необхідність сталого розвитку суспільства [3].